

in alle bloemetjes, om dan naar een tweede stengel te vliegen. Het vogeltje was de algemene *Cinnuris pectoralis* ¹⁾ HORSF., waarvan het mannetje kenbaar is aan zijn prachtig paarsblauwe kop en donkerblauwe keel, terwijl de buik geel is en de vleugels olijfgroen zijn. De wijfjes zijn eenvoudiger van kleur, grotendeels olijfgroen. Ik zag dit aardige toneeltje 's morgens om half twaalf en 4 Januarië om half twee langs dezelfde plek terugkerend zag ik het hele troepje weder ijverig in de bloemen bezig. Ze waren zo druk bezig, dat men tot zeer dicht bij kon komen en het gemakkelijk was de diertjes rustig waar te nemen.

De vogeltjes spelen zonder twijfel een belangrijke rol bij de bestuiving dezer bloemen, al zou ik niet durven beweren, dat het de enig mogelijke wijze van bestuiving is. In de eerste plaats is deze bloem homogam d.w.z. de vrouwelijke en mannelijke geslachtsorganen zijn tegelijk rijp, en daar de stempel even hoog als de helmknoppen staat, is zelfbestuiving zeer goed mogelijk. In de tweede plaats zouden stuifmeelzamelende bijtjes de bestuiving misschien tot stand kunnen brengen, al zag ik deze noch te Tjipanas, noch te Buitenzorg in de bloemen. Zaad zet deze plant overvloedig.

2. Leonotis Leonurus R. BR. — Deze plant ken ik alleen uit de Plantentuin, waar zij in de zaadtuin gekweekt wordt. Het is een meerstammig heestertje, dat ook schijnkransen aan de toppen van de stengels draagt, maar deze zijn niet zo rijkbloemig en bolvormig als bij de vorige soort (zie figuur 7). Over de bloem kan ik kort zijn, de bouw daarvan komt bijna geheel met die van *Leonotis nepetifolia* overeen, alleen zijn alle onderdelen veel forser, hetgeen men gemakkelijk zien kan, als men fig. 2 met fig. 6 vergelijkt. Ook bij deze soort is de onderlip verdroogd en de gehele kroon dicht met oranje haren bedekt. De stempel rijkt niet tot aan de helmknoppen, zodat zelfbestuiving niet zo gemakkelijk plaats kan hebben. Ook bij deze soort is vogelbezoek geconstateerd. MARLITH (Berichte d. deutsch. Botan. Gesell. XIX, 1901, blz. 178) schrijft, dat hij deze bloem door *Nectarinia farinosa* bezocht zag. De kroonbuis is veel langer, dan bij de vorige soort en waarschijnlijk is de honig te diep voor de kleinere honigvogeltjes verborgen. Eenmaal zag ik in de tuin de grote spinnenjager *Arachnothera longirostris* LATH. met zijn lange, gebogen snavel uit de bloemen drinken. Deze vogel heeft een snavel, ongeveer even lang als de kroonbuis van deze bloem. Ook mantri IRSAN, die de planten van de zaadtuin verzorgt, vertelde mij, dat hij dezelfde vogel op de planten had gezien.

Of de bestuiving werkelijk door vogels geschiedt, kan ik niet met zekerheid aangeven, daar de bloemen hier geen of zeer zelden zaad zetten.

D. v. L.

¹⁾ Zie voor bijzonderheden over hetzelfde dier: J. C. v. D. MEER MOHR. Eigenaardige manieren van *Cinnuris pectoralis* HORSF. Trop. Natuur. VIII. pag. 122.

EEN PLATOK (TIGA JAVANENSIS).

Vele zaken hier in dit aardsche tranendal zou ik veranderd willen zien, en één daarvan is dat hopelooze vernielen van de vleugels der gevangen vogeltjes door de Javaansche vogel-orangs. En het vervuilen van die beestjes in de nauwe kooitjes, waarin ze vervoerd worden.

Zoo kregen we eens een drietal spechten (*Tiga javanensis*) in handen. Wat heb je aan spechten in kooien? Maar het medelijden won en de arme schepsels verhuisden naar eenigszins ruimere, zindelijke kooien. Nog zoo heel lang waren ze niet in 's mans

bezit geweest, want ze leefden nog, maar vuil waren ze wel. Ze hadden een overvloedigen maaltijd kunnen genieten van gekookte rijst en pisang, het universeel voer van Java, waarbij dat van Sluys, Wijs, e. a. niets is. Toevallig kwam ik dien avond zeer laat thuis van een excursie, kon daarom niet meer ingrijpen.

Den volgenden morgen, nog voor het licht was doorgebroken, klonk uit de bamboezen kooitjes een doordringend geroep, het schelle, hinnikende geroep der arme hongerige roodschedels, dat me noodzaakte op te staan om hulp te bieden.

Wie wel eens een specht in handen heeft gehad, weet dat een spechtenhals zeer dun is, zoodat om zoo'n vogel te voeren er een groote mate van geduld toe noodig is, om hun het voer bij zeer kleine beetjes naar binnen te stoppen. Weerbarstig waren de ongelukkigen echter niet, maar het was toch ondoenlijk ze op zoo'n manier te onderhouden. Bovendien waren er twee reeds zoo verzwakt, dat ik ook daarom mijn pogingen moest opgeven.

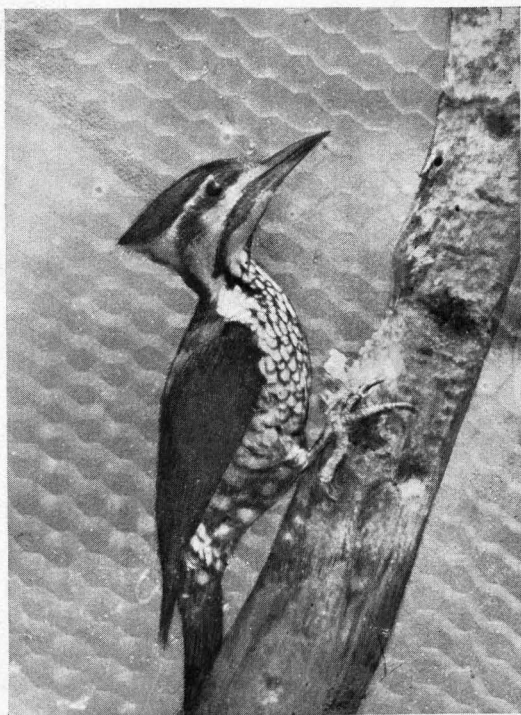
Heel dikwijls krijg je in zoo'n wanhopig geval een uitstekend denkbeeld. Ik wilde het probeeren met tawon, de bijenlarven in de raten, op de pasar te koopen.

Weliswaar peddelde mijn bediende voor deze spoedgelegenheid op toean's fiets gezeten, de heele kota rond, omdat er natuurlijk net nergens tawon te krijgen was, maar hij kwam toch terug met een pisangblaadje vol met de zoo hoognoodige tawonnetjes.

Helaas voor twee stakkers was 't al te laat. Ze probeerden nog te eten, maar kracht om te slikken hadden ze niet meer en mijn goed bedoelde pogingen om ze te helpen, hadden geen ander resultaat dan dat de zwakste in mijn handen stierf. De tweede volgde een paar uur later.

De derde, die inmiddels ondergebracht was in een ruime kooi van voliëre-gaas, waarbij een minimum aan hout was gebruikt, schoof het gaas en de in de kooi geplaatste stammetjes op en af en liet aanhoudend zijn hongerig, schel gehinnik hooren. We gaven rajaps, die gretig gegeten werden, maar we konden er niet genoeg van te pakken krijgen, we gaven stukjes vleesch, die niet opgegeten werden en toen kwam de reddende gedachte: mieren! Spechten eten mieren! en mieren zijn er in overvloed. Gek, dat zoo'n eenvoudige gedachte gewoonlijk zoo laat, soms te laat bij je opkomt!

Ik gaf last krangangs te halen en spoedig kwam de kebon aanhuppelen, — dit woord is niet te sterk, — met een tak vol van die bijtlustige diertjes, welke tak in de kooi gewrongen werd. Dadelijk snelden de dappere verdedigers met geopende kaken naar alle bedreigde punten, maar hun moed baatte niets, één voor één werden ze door den spechtensnavel gegrepen. Van sommige werd alleen het achterlijf afgebeten en de rest met een schuddende kopbeweging minachtend ter zijde geworpen. De groote zwarte mieren, die schijnbaar (?) solitair rondzwerven en huizen in ronde gaatjes in den grond, worden versmaad, we hebben den specht ze nooit zien eten.

Tiga javanensis in gevangenschap.

Zoo werd dan een ongelukkige van een wissen dood gered.

Hij leeft nog, is nu 9 maanden in gevangenschap geweest, is prachtig op kleur, zijn vleugels zijn aangegroeid en niets staat meer zijn vrijheid in den weg, dan onze onwil om onzen bonten gast te laten vertrekken. We zijn aan hem gehecht en hij toont zijn dankbaarheid door geen schuwheid aan den dag te leggen. 't Eenige nadeel vormen de krangangs, die af en toe in colonnes den dood zijn ontvlucht en dan nieuwe staten willen vestigen in spleten en hoeken van het huis; maar lastig zijn ze niet. Ondanks deze soms talrijke vluchtelingen hebben we nog nooit één beet opgelopen. Misschien zijn ze zoo in de war door de voor hen zoo ontzettende ramp, de verwoesting van hun gemeenschap, dat ze aan bijten niet meer denken, of het onnutte van aanvallen en verdedigen in zoo'n geval inzien.

Vreemd is 't, dat verreweg de meeste bladernesten, die aangebracht worden, geen larven of voorraden inhouden. Ze schijnen alleen maar een soort „onderdak” te zijn.

Onze specht, van wiens kop de baboe zei „seperti orang wajang”, heeft een gloedvollen rooden schedel, net fluweel, waarvan de veeren in den nek uitloopen in een soort kuif, al is de nek nu geen plaats voor een kuif. Bij het wijfje zijn de schedelveertjes in de lengte wit en zwart gestreept. Merkwaardig is wel, — dit hier even tusschen haakjes — dat de jonge beesten tegen het eten van brokken van een paar kubieke centimeter inhoud niet opzien, maar deze in eens kunnen doorzwelgen, terwijl de oudere dieren daartoe niet in staat bleken.

Onder dien rooden kap is de kop wit en zwart gestreept; tweemaal wit en tweemaal zwart, dat wit met het hatelijke voorvoegsel „vuil”; de strepen loopen tot in den nek.

De rug is prachtig olijf-goudgeel, ik kan er geen betere combinatie voor uitdenken, de stuit is weer menierood en de staart zwart. Van keel, borst en buik is ieder veertje wit, alweer met „vuil” ervoor, en eindigt met een zwarten zoom, zoodat de onderzijde van het lichaam mozaïk lijkt, door die regelmatige afwisseling van wit en zwart.

De vogel weet zich met de drie teenen van iedere poot stevig vast te klemmen, ook op de stammetjes, waar hij de schors reeds in lappen heeft afgetimmerd, gehakt en gescheurd, zoodat hij zich daar aan het gladde hout moet vasthouden. Op de overbekende manier steunt hij steeds op de schachten van zijn staartpennen.

Bij een eenigszins dunnen tak klemt hij zich vast door de pooten aan weerszijden ervan te houden, waardoor de buitenteenen geen dienst behoeven te doen. Een sprong van tak op tak, waarbij de takken loodrecht staan, zal hij nooit missen, zelfs al moet hij daarbij om zijn lengte-as draaien. Na zoo'n sprong gaat het dan meteen met schokjes naar boven of beneden, telkens alle gaatjes en spleetjes, die hem toch overbekend moeten zijn, met den meesten ernst onderzoekend, maar al zijn bewegingen gaan met opgerichten hoofde. Zulks in tegenstelling met dien anderen boombeklimmer, *Dendrophila azurea*, een boomklever, dien ik meermalen in zijn blauwe pakje heb zien draven, glijden, wippen langs en over boomstammen en die er niet om geeft, of zijn kop naar den hemel of wel naar de aarde gericht is. Deze kan ook aan dunne takjes acrobatische toeren verrichten, waarop de glatik batoe (*Parus cinereus*) jaloersch zou moeten wezen. Doch voor zulke dingen acht ik onzen goudmantel niet in staat. Op den grond komt onze vriend zoo wat nimmer. Ligt er een lekker hapje, dan zal hij dit steeds probeeren te bereiken, door aan den voet van een stammetje te blijven zitten en zich zoo ver mogelijk uit te rekken. Komt hij toch op den grond, dan beweegt hij zich vooruit met korte sprongetjes, waarbij het lichaam precies horizontaal blijft.

Wel hangt hij vaak ten onderste boven tegen het gaas, dat zijn kooi van boven afsluit, om de mierennesten, die er op gelegd worden, met zijn lange, bleekroode tong te onderzoeken. Die tong is een wonder van buigzaamheid, die kan in alle richtingen gebogen worden. Als hij wil onderzoeken wat aan den achterkant van de eenige plank van zijn kooi is, welke plank door gaas wordt beschermd, steekt hij zijn tastorgaan zoo ver mogelijk uit, buigt dit dan om in een rechten hoek, en zenuwachtig trillend, — ik geloof niet dat het trillen iets met zenuwachtigheid uit te staan heeft, — glijdt de tong dan heen en weer, zoodat de bocht erin steeds verplaatst wordt. Doe het eens na!

Roffelen doet hij ook, maar de tak, dien ik met zorg heb geplaatst om hem zijn kunsten daarop te laten uitoefenen, wordt genegeerd. Wel gebruikt hij een stuk bamboe, dat onwrikbaar vastzit, zoodat van meetrillen geen sprake kan zijn.

Heel vlug laat hij zijn snavelpunt met kracht er loodrecht op neerkomen, zoo vlug, dat de beweging van den kop niet te volgen is en het resultaat is het bekende gehamer, dat men zoo vaak kan hooren als in de vrije natuur een specht aan het timmeren is. Zijn schel gehinnik heb ik reeds vermeld.

Drinken doet hij zeer weinig, of ik kan wel zeggen heelemaal niet; wel houdt hij van een bad op vogelmanier, dit is met veel geklepper van vleugels probeert hij wat water op zijn rugveeren te brengen, die dan zoo wijd mogelijk van elkaar gaan.

Slapen doet hij hangend tegen de bekende plank aan, natuurlijk met den kop verborgen in de rugveeren. Ik heb tot dusverre niet kunnen waarnemen, of hij één of beide pooten gebruikt. Maar hij heeft een vast plaatsje, waar hij ter ruste gaat. Nu nog als restje, op zijn kooi is hij, zij het ook onwillekeurig zindelijk, omdat de uitwerpselen in een boog worden weggespoten, zoodat ze terecht komen buiten zijn gedwongen verblijfplaats.

J. P. ROSIER.

EEN ZONDERLINGE ZWAMMENKOLONIE.

Op een van mijn uitstapjes hier in de buurt van Fort de Kock, die voornamelijk ten doel hebben materiaal te verzamelen voor de mycologische studies van Dr. C. VAN OVEREEM te Buitenzorg, werd door mij een zeer biezonder geval waargenomen van het gezellig bijeen groeien van paddestoelen. Wel heb ik in Europa gedurende de herfst in bosrijke streken herhaaldelijk zwammen in menigte bij elkaar gezien, o.a. in de bossen rondom Arnhem, maar dan waren het steeds gemengde gezelschappen met tamelijk gelijkmatige verspreiding over het terrein en slechts hier en daar kleinere of grotere groepjes. Doch wat ik hier waarnam, was mij nog nooit onder de ogen gekomen.

Het terrein, waar ik gewoon ben ter paddestoelenjacht heen te trekken, is een sterk geërodeerd, oud-vulkanies gebergte ten noorden en op ongeveer 10 K.M. afstand van Fort de Kock gelegen. Een algemene naam heeft het gebergte niet, alleen enige toppen van 1150 tot 1250 meter dragen afzonderlijke namen, als Boekit Batoe Banting, Boekit Batoe Balah, enz.

Op de hoogste gedeelten vindt men nog oorspronkelijk woud, hoewel geen biezonder zwaar hout. De lagere hellingen zijn echter grotendeels met secundair bos van verschillende leeftijd bedekt. Houtskoolbranders en brandhoutverkopers zorgen er voor, dat op die lagere hellingen geen grote bomen opschieten, terwijl bij de ladangbouw, die de Inlandse bevolking hier uitoefent, die lagere gedeelten periodiek kaal gekapt en enkele jaren achtereen bebouwd worden.